

Latvijas Bankas noteikumu "Noteikumi par finanšu tirgus dalībnieku maksājumu apmēru un šo maksājumu aprēķināšanas un veikšanas kārtību" anotācija

Nosaukums	Noteikumi par finanšu tirgus dalībnieku maksājumu apmēru un šo maksājumu aprēķināšanas un veikšanas kārtību (turpmāk – Noteikumu projekts)
Dokumenta veids	Noteikumi
Izdošanas pamatojums	Latvijas Bankas likuma 24. panta otrā daļa, Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likuma 16. panta otrā daļa un Segto obligāciju likuma 93. panta otrā daļa
Mērķis un būtība	<p>2023. gada 1. janvārī spēkā stāsies Latvijas Bankas likums (turpmāk – Likums), kas paredz:</p> <p>a) Latvijas Bankas uzraudzītajiem finanšu tirgus dalībniekiem pienākumu atbilstoši attiecīgā finanšu tirgus dalībnieka darbību regulējošajam likumam veikt maksājumus Latvijas Bankai, lai segtu Latvijas Bankas izdevumus, kas tieši vai netieši saistīti ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu (Likuma 24. panta pirmā daļa), un</p> <p>b) Latvijas Bankai tiesības noteikt Latvijas Bankas uzraudzīto finanšu tirgus dalībnieku maksājumu apmēru, kā arī šo maksājumu aprēķināšanas un veikšanas kārtību (Likuma 24. panta otrā daļa).</p> <p>Minētās Likuma tiesību normas ietver tiesisko regulējumu, kurš līdz 2022. gada beigām ir noteikts finanšu tirgus dalībnieku darbību regulējošajos sektorālajos likumos, paredzot to pienākumu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteiktajā kārtībā veikt maksājumus Finanšu un kapitāla tirgus komisijas īstenotajai finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības funkcijas finansēšanai.</p> <p>Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likums (sk. tā 16. panta otro daļu) un Segto obligāciju likums (sk. tā 93. panta otro daļu) joprojām paredz pienākumu arī Latvijas Bankai gan noteikt attiecīgo maksājumu aprēķināšanas un veikšanas kārtību, gan arī noteikt kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzēju un segto obligāciju sabiedrību pienākumu iesniegt pārskatu ar datiem maksājuma aprēķināšanas vajadzībām.</p> <p>Noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar minēto Likuma, Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likuma un Segto obligāciju likuma normu prasībām un sagatavoto Latvijas Bankas budžeta 2023. gadam projektu, kas finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanas un uzraudzības, noregulējuma piemērošanas un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanas funkciju īstenošanai paredz</p>

izdevumus 13 124 tūkst. *euro* apmērā un ieņēmumus no finanšu tirgus dalībnieku maksājumiem 11 505 tūkst. *euro* apmērā. Starpību starp minētajiem izdevumiem un ieņēmumiem 1619 tūkst. *euro* apmērā ir paredzēts segt no iepriekšējo periodu izpildes rezultāta.

Noteikumu projekts:

- 1) paredz prasības un kārtību finanšu tirgus dalībniekiem maksājumu aprēķināšanai un veikšanai,
- 2) paredz tiem finanšu tirgus dalībniekiem, kuri Latvijas Bankai nesniedz statistiskos datus, kuri būtu izmantojami maksājumu aprēķināšanas vajadzībām, prasības informācijas sniegšanai Latvijas Bankai par aprēķināto maksājumu apmēru,
- 3) paredz kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem un segto obligāciju sabiedrībām pienākumu iesniegt pārskatu ar datiem maksājuma aprēķināšanas vajadzībām;
- 4) veido tādu tiesisko pamatojumu, kas nodrošina segumu Latvijas Bankas izdevumiem, kuri tieši vai netieši saistīti ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu.

Noteikumu projektā (tā pamata redakcijā) finanšu tirgus dalībnieku veicamo maksājumu apmērs 2023. gadam ir noteikts, ievērojot nozaru likumos noteiktās robežas un saskaņā ar starptautiskajā praksē atzīto pilno finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanas un uzraudzības, noregulējuma īstenošanas un kompensāciju izmaksu sistēmas administrēšanas izmaksu segšanas (angļu val. *full cost recovery*) principu. Nākamajiem kalendārajiem gadiem attiecīgo maksājumu apmērs tiks noteikts, veicot attiecīgus Noteikumu grozījumus atbilstoši faktiskajai situācijai.

Attiecībā uz minēto izmaksu segšanu starp finanšu tirgus dalībniekiem darbojas solidaritātes princips jeb šķērssubsidēšana: no vienas puses, tiek saņemti Latvijas Bankas uzraugāmo finanšu tirgus dalībnieku maksājumi, kas nodrošina Latvijas Bankai spēju pildīt attiecīgos pienākumus. Savukārt, no otras puses, Latvijas Banka drīkst izmantot šos finanšu resursus tikai attiecīgo uzdevumu īstenošanai attiecībā uz katru finanšu tirgus dalībnieku un to nozarēm atsevišķi, kā arī uz visiem finanšu tirgus dalībniekiem kopumā, lai tādējādi sasniegtu visai sabiedrībai nozīmīgo mērķi – veicināt finanšu

	<p>stabilitāti, t. sk. noguldītāju, ieguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu tirgus attīstību, kā arī finanšu sistēmas izmantošanas noziedzīgos nolūkos novēršanu. Jāņem vērā arī tas, ka finanšu tirgus dalībnieka maksājuma apjoms nav tiešā veidā saistīts ar Latvijas Bankas izdevumiem, kas radušies konkrētā maksātāja vai maksātāju grupas (nozares) dalījumā, vai ar atlīdzinājumu (pakalpojumu) konkrētajam maksātājam. Pēc būtības šie finanšu tirgus dalībnieku maksājumi ir solidāri maksājumi, kas ļauj papildināt Latvijas Bankas finanšu resursus, no kuriem tiek finansēti visai sabiedrībai nozīmīgi pasākumi un ar kuriem finanšu tirgus dalībnieki uzņemas kopīgu atbildību par sabiedrības vajadzību apmierināšanu.</p> <p>Ievērojot minēto, finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanas un uzraudzības, kā arī noregulējuma īstenošanas un kompensāciju izmaksas sistēmu administrēšanas finansēšanā pieļaujama arī t. s. šķērssubsidēšana, jo, tā kā finanšu tirgus dalībnieku darbība ir integrējusies, praksē nav iespējama tāda situācija, ka katrs no finanšu tirgus dalībniekiem finansē tikai savas konkrētās uzraudzības izmaksas. Ja šķērssubsidēšana starp dažādiem finanšu tirgus sektoriem netiktu pieļauta, solidaritātes princips jebkurā gadījumā turpinātu darboties vismaz katras finanšu tirgus dalībnieku subjektu grupas ietvaros. Piemēram, ja Latvijas Bankai rastos nepieciešamība pastiprināti uzraudzīt kādu problemātisku finanšu tirgus dalībnieku, pārējiem attiecīgās uzraugāmo finanšu tirgus dalībnieku grupas locekļiem jebkurā gadījumā nāktos subsidēt šī problemātiskā finanšu tirgus dalībnieka uzraudzību, jo nav iespējams paredzēt kāda finanšu tirgus dalībnieka nokļūšanu pastiprinātā uzraudzībā un attiecīgi tam ielānot papildu līdzekļus. Turklāt nav iespējams strikti noteikt uzrauga resursu patēriņu katram uzraugāmajam finanšu tirgus dalībniekam.</p> <p>Finanšu tirgus dalībniekus apvienojošo un tos pārstāvošo organizāciju pārstāvji tika informēti par plānotajiem Latvijas Bankas budžeta ieņēmumiem no finanšu tirgus dalībnieku maksājumiem, sniedzot tiem detalizētu informāciju par maksājuma apmēra aprēķinu katrai finanšu tirgus dalībnieku grupai.</p>
<p>Legitīmais mērķis</p>	<p>Noteikumu projektam stājoties spēkā, finanšu tirgus dalībniekiem tiks noteikts finansiālo izdevumu slogs. Noteikumu projektā iekļautais finanšu tirgus dalībnieka pienākums maksāt par tā uzraudzību var ietilpt Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta tvērumā. Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības</p>

	<p>sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu. Ar "tiesībām uz īpašumu" saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas. Lai izvērtētu pamattiesību iespējamā ierobežojuma atbilstību Satversmei, jānoskaidro, vai tas ir noteikts ar likumu, vai tas ir noteikts leģitīma mērķa labad un vai tas atbilst samērīguma principam.</p> <p>Ikviens pamattiesību ierobežojums pamatojams ar apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad. Noteikumu projekts nepieciešams, lai nodrošinātu, ka Latvijas Banka saņem nepieciešamo finansējumu tās ar Likumu noteikto pienākumu izpildei tādā kvalitātē, kāda nodrošina sabiedrības locekļiem maksimālu drošību un aizsardzību, tiem lietojot finanšu pakalpojumus. Tātad noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir nodrošināt to Latvijas Bankas izdevumu segšanu, kuri tieši vai netieši saistīti ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu.</p>
Samērīgums	<p>Latvijas Banka finanšu tirgus dalībnieku maksājumus izmanto, lai izpildītu Likumā noteiktos uzdevumus, kas saistīti ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu.</p> <p>Lai izvērtētu, vai pieņemtā tiesību norma atbilst samērīguma principam, jānoskaidro: pirmkārt, vai lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīma mērķa sasniegšanai; otrkārt, vai šāda rīcība ir nepieciešama, t. i., vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; treškārt, vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, t. i., vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu. Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tā neatbilst arī samērīguma principam un ir prettiesiska.</p> <p>Tā kā Noteikumu projekta būtība saskaņā ar Likumā, Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likumā un Segto obligāciju likumā paredzēto pilnvarojumu ir noteikt Latvijas Bankas uzraudzīto finanšu tirgus dalībnieku maksājumu apmēru un šo maksājumu aprēķināšanas un veikšanas kārtību, kā arī kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem un segto obligāciju sabiedrībām – pienākumu iesniegt pārskatu ar datiem</p>

	<p>attiecīgo maksājumu aprēķināšanas vajadzībām, kuri kopumā ir nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, Noteikumu projekta apstiprināšana un konkrēto jautājumu regulējošo noteikumu izdošana ir piemērotākais risinājums.</p> <p>Latvijas Bankas esošo un paredzamo funkciju un pienākumu izpildei nepieciešamo finanšu resursu apmērs aprēķināts, faktiski izvērtējot visas objektīvās izmaksas un iepriekšējo periodu uzkrājumus, līdz ar to nav iespējams rast mazāk ierobežojošus vai saudzējošus līdzekļus, lai Latvijas Banka varētu saņemt tādu pašu finanšu apmēru, kas nodrošina tai spēju kvalitatīvi veikt savus Likumā noteiktos uzdevumus, kas saistīti ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu. Latvijas Bankas rīcībā ir vienīgi šobrīd spēkā esošajos tiesību aktos noteiktie instrumenti tās darbības konkrētajā jomā finansēšanas nodrošināšanai, turklāt tie neparedz Latvijas Bankai tiesības rast finansēšanas avotus ārpus Likumā paredzētā ietvara, tāpēc nav iespējamās citas alternatīvas ierobežojumiem.</p> <p>Kvalitatīva Latvijas Bankas darbība finanšu tirgus un tā dalībnieku regulēšanas un uzraudzības, noregulējuma piemērošanas un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanas jomā, ko nodrošina adekvāts finansējums, rada noteiktību un stabilitāti finanšu tirgus dalībnieku darbībā, kas savukārt nodrošina sabiedrības locekļiem drošību un pārliecību finanšu pakalpojumu lietošanā, un tas sniedz būtiski lielāku sabiedrisko labumu nekā Latvijas Bankas finansētāju tiesību ierobežojuma (maksājumu sloga) individuāli radītās sekas.</p>
Spēkā stāšanās	2023. gada 1. janvāris
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Normatīvā akta izdošana ietekmē Latvijas Bankas budžeta ieņēmumus.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Finanšu tirgus dalībniekiem jau pastāv pienākums atbilstoši attiecīgā finanšu tirgus dalībnieka darbību regulējošajam likumam veikt maksājumus, lai segtu to uzraudzības iestādes izdevumus, kas tieši vai netieši saistīti ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu. Šādus maksājumus finanšu tirgus dalībnieki veic Finanšu un kapitāla tirgus komisijai, kas ir noteikusi pienākumu finanšu tirgus dalībniekiem sniegt noteikta veida pārskatus attiecīgo maksājumu aprēķināšanas vajadzībām.

	<p>Gaidāms, ka ar Noteikumu projekta spēkā stāšanos samazināsies administratīvais slogs tiem finanšu tirgus dalībniekiem, kuriem vairs nebūs jāsniedz pārskati ar informāciju, kas nepieciešama maksājuma apmēra aprēķinam (piemēram, krājaizdevu sabiedrībām), un pats maksājums būs jāveic reizi gadā (piemēram, apdrošināšanas un pārapirošināšanas brokeriem).</p> <p>Ar Noteikumu projekta spēkā stāšanos izmaksas salīdzinājumā ar 2022. gadu mainīsies šādiem finanšu tirgus dalībniekiem:</p> <p>1) apdrošinātājiem un pārapirošinātājiem 2023. gadā samazināta likme jeb maksājamais procents no apdrošināšanas prēmijām (par 9% mazāka nekā 2022. gadā);</p> <p>2) privāto pensiju fondu pārvaldniekiem 2023. gadā samazināta likme jeb maksājamais procents no pensiju plānu dalībnieku un to labā veiktajām iemaksām privātā pensiju fonda licencētajos pensiju plānos (par 37% mazāka nekā 2022. gadā). Ar 2023. gadu tiek paredzēti maksājumi no valsts fondēto pensiju vidējiem aktīviem, likme piemērota tā, lai nodrošinātu sabalansētu plānoto izmantoto resursu segumu starp valsts un privāto pensiju fondu uzraudzības izmaksām;</p> <p>3) licencētajiem alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem 2023. gadā samazināta likme jeb maksājamais procents no to pārvaldē esošo alternatīvo ieguldījumu fondu vidējā aktīvu apmēra (par 53% mazāka kā 2022. gadā) un papildus noteikts maksājums gadā 4000 <i>euro</i> apmērā. Minētās pārmaiņas izriet no grozījumiem Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā, kuri stāsies spēkā 2023. gada 1. janvārī;</p> <p>4) valūtu tirdzniecības sabiedrībām tiks noteikts maksājums 2000 <i>euro</i> gadā un papildus 0.12% no to nopirktās un pārdotās ārvalstu valūtas kopējā apjoma <i>euro</i> gadā, kas izriet no Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumā paredzētā valūtu tirdzniecības sabiedrību darbības regulējuma, kurš stāsies spēkā 2023. gada 1. janvārī;</p> <p>5) kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējiem noteikts maksājums 4000 <i>euro</i> gadā un papildus 1.4% no to gada bruto ieņēmumiem, kuri saistīti ar kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniegšanu, kas izriet no Kolektīvās finansēšanas pakalpojumu likuma, kurš stājās spēkā 2022. gadā.</p>
Saistītie dokumenti	Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumi Nr. 226 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku".

Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Normatīvā akta projektu nav nepieciešams saskaņot ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Noteikumu projekts apspriests ar to izpildes subjektiem – finanšu tirgus dalībniekus pārstāvošo organizāciju pārstāvjiem – Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes sēdē 2022. gada 30. novembrī.
Saskaņošanas rezultāti	Apspriedes rezultātā par Noteikumu projektu netika saņemti ieteikumi, iebildumi vai priekšlikumi. Tādējādi Noteikumu projekts ir saskaņots bez priekšlikumiem vai iebildumiem.